

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Ing. Oľga Bogová

Skúsenosti s vedením prírodovedne zameraných krúžkov

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Banská Bystrica
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Ing. Oľga Bogová

Kontakt na autora: Základná škola, Skalka 34, 01311 Lietavská Lúčka
obogov58@gmail.com

Názov OPS/OSO: Skúsenosti s vedením prírodovedne zameraných krúžkov

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
IX. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: RNDr. Zubáková Anna

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Vzdelávacie poukazy, záujmový/športový útvar, turistický krúžok, plán práce, informovaný súhlas rodiča (zákonného zástupcu), trasy turistických akcií, Turská skala, Slnčné skaly, Poluvsianska skalná ihla, rodný dom Jozefa Gabčíka, Porúbka, Rajecké Teplice, Lietavská Lúčka, Skalný budzogáň, klub slovenských turistov, Babkov, Lietavský hrad, Valentín – sviatok zamilovaných, lesopark Chrasť, Paľova búda, krúžok Mladý ekovedec, vianočná besiedka, chemické pokusy.

Anotácia

V osvedčenej pedagogickej skúsenosti sa venujem opisu skúseností z prírodovedne zameraných krúžkov. V prvej časti vykresľujem akcie realizované v Turistickom krúžku. V druhej časti pokusy pripravované na vianočnú besiedku v krúžku Mladý ekovedec. Obidva krúžky napomáhajú žiakom rozvíjať vedomosti, skúsenosti a zručnosti vo vzdelávacej oblasti Človek a príroda, v predmetoch biológia a chémia.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Enviromentálna výchova vo vzdelávacom procese	62/2010 - KV
Regionálna výchova v primárnom vzdelávaní	336/2010 - KV
Rozvoj prírodovednej gramotnosti v základnej škole	761/2012 - KV
Zážitkové učenie v enviromentálnej výchove	974/2012 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 VZDELÁVACIE POUKAZY	7
2 TURISTICKÝ KRÚŽOK	9
2.1 Beskydská magistrála	10
2.2 Výstup na Žibrid	15
2.3 Čistenie turistických chodníkov	17
2.4 Valentín na Lietavskom hrade	18
2.5 Otvorenie jarnej turistickej sezóny	19
2.6 Prechod Skaliiek nad Porúbkou	19
2.7 Lesopark Chrasť Žilina	20
2.8 Zookútik a Jazdecký klub Brezany	21
3 MLADÝ EKOVEDEC	23
3.1 Horiaca niť	23
3.2 Horiaci obrúsok	24
3.3 Horiaca prskavka	25
3.4 Nafukovanie balónikov	26
ZÁVER	27
Zoznam príloh	30

ÚVOD

Pod pojmom turistika sa rozumie cestovanie s rekreačným, poznávacím cieľom. Je to druh športu chôdzou, aktívneho presunu v prírode. Človek si tento šport užije, ak je pripravený po fyzickej stránke, má odborné a technické vedomosti, vybavenie. Vie, prečo sa na cestu vydáva a čo zaujímavé na nej môže vidieť. Na človeka pôsobí relaxačne, regeneruje psychiku. Turistika nie je vekovo obmedzená. Jediné, čo ju môže výrazne obmedziť, je počasie, čas (noc) a zdravotný stav turistu.[9]

V tejto OPS sa v prvej časti zameriavam na opis niekoľkoročných skúseností v turistickom krúžku. Jeho hlavným cieľom je spoznávanie blízkeho okolia – t.j. Rajeckej doliny. Čiastkových cieľov je viac:

- zlepšiť fyzickú, odbornú a technickú pripravenosť žiakov (práca s mapou, buzolou, kompasom, ďalekohľadom, GPS),
- rozšíriť vedomosti, skúsenosti a zručnosti v predmete biológia,
- zrelaxovať, psychicky sa zregenerovať,
- nadviazať nové kamarátstvá,
- vedieť sa pohybovať v teréne, poznať turistické značky pre pešiu turistiku, cykloturistiku,
- poskytnúť predlekársku prvú pomoc v prípade potreby,
- zaradiť sa do kolektívu a byť v ňom platným členom,
- pozorovať prírodu, vysvetliť si javy v nej,
- orientovať sa v prírode podľa prírodných úkazov,
- sledovať počasie (predvídať počasie, čítať z mrakov),
- zvoliť si správnu techniku chôdze v rôznom teréne.

Táto časť OPS je určená pre všetky kategórie a podkategórie pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí majú pozitívny vzťah k prírode a nemajú zdravotné problémy (pohybový aparát, alergie na peľ, zimu a iné).

V druhej časti OPS sa zameriavam na opis chemických pokusov, ktoré so žiakmi realizujeme na krúžku Mladý ekovedec. Hlavným cieľom tohto krúžku je priblížiť žiakom predmet chémie z tej zaujímavejšej, pútavejšej stránky tým, že budú realizovať niekoľkokrát tie isté pokusy, čím získajú zručnosť v používaní laboratórnych pomôcok, naučia sa pracovať tak, aby boli vždy dodržané pravidlá o ochrane a bezpečnosti pri práci, budú vedieť pokus opísať, vyhodnotiť, zdôvodniť. Dlhodobá chémia ako prírodovedný predmet vyvoláva u žiakov strach hlavne preto, lebo treba ovládať veľké množstvo teoretických poznatkov.

Čiastkové ciele sú nasledovné:

- osvojiť si zručnosti a návyky bezpečnej práce v chemickom laboratóriu,
- správne používať pojmy,
- vedieť vysvetliť a predvídať javy pomocou známych zákonov,
- pozorovať, experimentovať, merať, odhadovať,
- aplikovať vedomosti z iných predmetov pri realizácii pokusov,
- vytvoriť pozitívny vzťah k učebnému predmetu chémie,
- rozvíjať prírodovednú gramotnosť,
- rozvíjať logické, kritické a tvorivé myslenie žiakov. [10]

Táto časť OPS je určená pre nasledovné kategórie a podkategórie pedagogických a odborných zamestnancov:

- učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie (učiteľ druhého stupňa základnej školy),
- učiteľ pre nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplné stredné všeobecné vzdelávanie, úplné stredné odborné vzdelávanie a učiteľ pre vyššie odborné vzdelávanie (učiteľ strednej školy),
- majster odbornej výchovy.

Nevyhnutnou podmienkou sú aj kvalifikačné predpoklady pre výkon pedagogickej činnosti, získanie požadovaného stupňa vzdelania pre príslušnú kategóriu v požadovanom odbore vzdelania alebo v nepedagogických študijných odboroch s doplnením pedagogickej spôsobilosti.

1 VZDELÁVACIE POUKAZY

Poskytovanie vzdelávacích poukazov upravuje § 7 ods. 8 zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Vzdelávací poukaz slúži na financovanie záujmového vzdelávania poskytovaného školami a školskými zariadeniami. Zároveň predstavuje ročný príspevok štátu na záujmové vzdelávanie pre jedného žiaka školy. Školy ich vydávajú svojim žiakom najneskôr do 10. septembra príslušného kalendárneho roka. Prijímajú ich poskytovatelia záujmového vzdelávania do 25. septembra príslušného kalendárneho roka. Hodnota vzdelávacieho poukazu pre rok 2014 bola 2,93€/mesiac (29,30 €/rok). [14] Spracovanie a administrácia vzdelávacích poukazov prebieha prostredníctvom webovej aplikácie na stránke www.vykazy.sk. [14]

Poskytovateľ záujmového vzdelávania financovaného prostredníctvom vzdelávacích poukazov môže organizovať pre žiakov v čase mimo vyučovania aktivity, ktorých obsah je zameraný na záujmovú, rekreačnú, telovýchovnú a spoločenskú činnosť žiakov. Obsah činností je odlišný od učebných osnov povinných vyučovacích predmetov, voliteľných predmetov a nepovinných predmetov. Záujmové vzdelávanie je poskytované v rozsahu najmenej 60 hodín v školskom roku. Hodnotu poukazu určuje na každý kalendárny rok Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Škola nemôže brániť svojim žiakom, aby poukaz použili v inej škole alebo školskom zariadení. Žiak nie je povinný poukaz odovzdať žiadnemu poskytovateľovi záujmového vzdelávania, v takomto prípade sa nevyčerpané finančné prostriedky presúvajú na iný účel v rozpočte kapitoly MŠVVaŠ SR - napríklad na dohodovacie konanie.

Vziať už odovzdaný vzdelávací poukaz a použiť ho v inej škole alebo školskom zariadení v priebehu príslušného školského roka je možné len z objektívnych dôvodov, napríklad, ak sa rodina žiaka presťahovala, záujmové vzdelávanie zaniklo, zmenil sa zdravotný stav dieťaťa a podobne. Po dohode s prijímateľom poukazu ho môže žiak použiť na zabezpečenie aj viacerých mimoškolských aktivít organizovaných v rámci toho istého prijímateľa poukazu.[11]

Administrácia vzdelávacích poukazov – postup prác je uvedená v Prílohe 1.

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky ustanovuje spôsob organizácie a prevádzky školských stredísk záujmovej činnosti a centier voľného času, v ktorých fungujú rôzne druhy záujmových útvarov - krúžkov. V strediskách a centrách vykonávajú výchovno – vzdelávaciu činnosť pedagogickí zamestnanci, externí zamestnanci a plnoletí dobrovoľníci. Činnosť sa uskutočňuje ako:

- pravidelná aktivita v záujmových útvaroch alebo športových útvaroch podľa výchovného programu strediska alebo centra,
- príležitostná aktivita formou podujatí, súťaží, odborných sústrezení alebo exkurzií,
- spontánna aktivita podľa záujmu detí,
- iné.

Ak sa výchovno – vzdelávacia činnosť uskutočňuje mimo priestorov strediska (centra), najvyšší počet detí, za ktoré zodpovedá pedagogický (externý) zamestnanec, plnoletý

dobrovoľník je 22 (resp. 10 pri deťoch so zdravotným postihnutím alebo detí s vývinovými poruchami). Spolu s ostatnými deťmi sa zaraďujú najviac dvaja žiaci so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami, pričom sa za každého žiaka s takýmito potrebami počet detí v útvaru znižuje o dvoch. Ak si to vyžaduje náročnosť prostredia alebo činnosť, môže sa zvýšiť počet pedagogických zamestnancov alebo znížiť počet zúčastnených detí.

Pedagogickú dokumentáciu záujmových útvarov tvoria:

- výchovné plány, výchovné osnovy a výchovné štandardy, ktoré sú súčasťou výchovného programu strediska (centra),
- triedna kniha [13],
- školský poriadok,
- plán práce.

Vo výchovnom štandarde sa uvádza celkový počet hodín krúžku, počet hodín v týždni, meno vyučujúceho, obsahový štandard, výkonový štandard. V triednej knihe sa uvádza zoznam detí/iných osôb záujmového/športového útvaru, výchovno - vzdelávacia činnosť, plánované aktivity, týždeň a dátum, kedy sa činnosť uskutoční a uskutočnila. Na poslednej strane sa zapisujú záznamy o hospitácii v oddelení, v záujmovom útvaru.

Ďalšiu dokumentáciu tvoria napríklad aj rozvrh týždennej činnosti, prehľad o rozsahu výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov a iné. [12]

2 TURISTICKÝ KRÚŽOK

Rekreačnej turistike sa venujem niekoľko rokov. Návštevu prírody som začala uskutočňovať s rodinou alebo s kolegyňou pani Mgr. Lýdiou Poláčkovou, ktorá na našej škole viedla turistický krúžok. Ďakujem jej za to, že som spoznala krásu prírody Rajeckej doliny, Strážovských vrchov, Kysuckej vrchoviny, prácu s deťmi počas turistiky a spoluprácu s Klubom slovenských turistov v Lietavskej Lúčke. Keď sa p. Poláčková rozhodla odísť do dôchodku, nemal nikto záujem a ani odvahu viesť turistický krúžok na škole. S pokorou som sa odvážila prevziať uvoľnené miesto a dnes môžem napísať, že neľutujem. Som veľmi rada, že prostredníctvom tejto nepovinnnej formy vyučovania môžeme so žiakmi poznávať blízke ale i vzdialené okolie obce, kde sa nachádza ich základná škola.

Na začiatku školského roka vypracujem aktuálny Plán práce krúžku (Príloha 2), ktorý zverejním na nástenke školy s prírodovedným zameraním. Žiaci v ňom majú k dispozícii predbežné informácie, kedy a aké akcie sa budú konať. Všetky turistické akcie sa doteraz konali len v sobotu. Dva dni (vo štvrtok) pred konaním každej akcie, 5 minút pred skončením veľkej prestávky, prostredníctvom školského rozhlasu vyhlásim strohé informácie o akcii a členovia krúžku so žiakmi, ktorí majú záujem zúčastniť sa jej, prídu si prevziať na dolnú chodbu školy Informovaný súhlas zákonného zástupcu (Príloha 3). Podujatia sa môže zúčastniť len ten žiak, ktorý mi ho odovzdá potvrdený od rodiča (zákonného zástupcu) pred začiatkom akcie.

Už druhý školský rok sa k našim niektorým nenáročným turistickým akciám pridávajú aj členovia krúžku pod názvom Obratní klokan. Tento krúžok vedie kolegyňa učiteľka, ktorá v ňom združuje žiakov z tretieho a štvrtého ročníka našej školy. Prváci a druháci by dlhšie trasy nezvládali. Pedagogický dozor nám na niektorých podujatiach pomáha zvládať aj naša pani riaditeľka školy. Je pekné pozorovať, ako sa deti počas pochodov zblížujú, nadväzujú nové kamarátstva. Naučia sa pohybovať v teréne, orientovať v neznámom priestore. Hyperkinetické a konfliktné deti ukludníme tak, že dostanú dôležitú úlohu. Budú na čele celej skupiny, musia hľadať turistické značky, aby sme nezablúdili, nemôžu dovoliť, aby ich niekto predbehol. Niektorí berú veľmi vážne svoje postavenie, niektorí im toto postavenie závidia a po čase žiadajú, aby sa urobila na čele skupiny výmena. Ak je úsek cesty príliš náročný (do kopca), občas preruším dusné ticho písknutím na písťalke. Pred túrou sa dohodneme, že jedno písknutie znamená stoj alebo pobehni (skupina je príliš natiahnutá), dvojité písknutie znamená prestávka (oddychujeme). Písknutie trikrát znamená, že vidím medveďa. Toto písknutie majú deti najradšej, vtedy ožijú a úsek cesty lepšie zvládajú. Niekedy si zaspievame známe pesničky, zahráme sa rôzne slovné hry (meno, mesto, zviera, vec ...). Keď sa blíži koniec pochodu, krátko si zasúťažíme. Nachystám niekoľko bylín, lesných plodov, konáriky stromov a žiaci určujú ich názvy. Vyhráva ten, kto sa pohyboval v mojej blízkosti v priebehu dňa, pretože nenápadne žiakov učím poznávanie miestnej flóry.

Zraz účastníkov väčšiny turistických akcií je ráno o cca 8,00 hodine pred Obecným úradom v Lietavskej Lúčke. Miesto nástupu na akciu je aj miestom rozchodu po skončení akcie. Z akcií sa vraciame po cca 7 – 8 hodinách (niekedy aj viac). Žiaci prídu samy alebo v sprievode svojich rodičov, starých rodičov, ktorí sa občas pridajú k našej skupine. Od žiakov vyberieme podpísané Informované súhlasy rodičov (zákonných zástupcov), skontrolujeme, či žiaci majú pri sebe Kartačku poistenca. Niektorí zábudlivci si odskočia

ešte dokúpiť do miestneho obchodu nejaké zásoby do plecniaka (sladkosti, nápoje). Často deti majú nabalené drahé nezdravé potraviny, nápoje (zemiakové lupienky, energetické nápoje, sladené a perlivé vody). Oblečené bývajú primerane počasiu, niektorí zabúdajú na šál, čiapku, rukavice v zimnom resp. v jesennom období. Niekedy majú v jarnom období nevhodnú obuv – tenisky. Na prípadných oneskorencov počkáme ešte cca 15 minút, alebo im zatelefonujeme mobilným telefónom, či náhodou nezaspali.

Nevyhnutným doplnkom každej turistickej akcie je prenosná lekárnička, reflexné vesty, nožík, píšťalka, dopravné zastavovacie terčíky (vyrobené z hliníkových plechov alebo HPS dosák, ktoré sú obojstranne potiahnuté reflexnou fóliou). Obsahom lekárničky by mal byť obvaz sterilný, rýchloobväz, trojrohá šatka, chirurgické rukavice, nožnice, pinzeta, karta prvej pomoci, izotermická fólia, škrtidlo, dlahy, gél proti uštipnutiu hmyzom, dezinfekčný prostriedok ...

Každý člen turistického krúžku musí poznať turistické značky, ktoré sa delia na pásové, viacfarebné a iné. Pásová značka je tvorená troma farbami. Stredný pás môže mať jednu zo štyroch farieb:

- červená,
- modrá,
- zelená,
- žltá.

Je ohraničený zhora aj zdola bielou farbou. Značky sú namalované na stromoch, stĺpoch, veľkých kameňoch alebo iných objektoch tak, aby boli pre turistov dobre viditeľné. Ak treba odbočiť, tak tento tvar sa doplní šípkou. O značenie sa starajú tzv. značkári. Naše značkovanie má už 130 ročnú tradíciu a dokonca len slovenskí a českí značkári majú jednotné značenie na celom území štátu podľa normy (STN 018025 – Turistické značenie).

Turistické tabuľky, smerovky poskytujú informácie o smere cesty, vzdialenosti, nadmorskej výške.

Na prácu s mapou používame turistické a cykloturistické mapy v mierke 1 : 50 000. Veľmi dobre sa mi osvedčili mapy, ktoré sú vydávané v pondelok ako príloha denníka Pravda (napríklad Súľovské vrchy, Javorníky).

2.1 Beskydská magistrála

Projekt Beskydská magistrála vznikol v spolupráci s mestom Rajecké Teplice, campingom Slnčné skaly a obcou Porúbka. Finančne tento projekt podporilo z rozpočtovej kapitoly Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky a združenie Región Beskydy.

Euroregión Beskydy je združenie miest a obcí troch prihraničných území Slovenska, Poľska a Česka. Vzniklo v roku 2000 podpísaním zmluvy o slovensko – poľsko – českej spolupráci. Región Beskydy, slovenská časť euroregiónu, ponúka na relatívne malom území zachovalé prírodné bohatstvo a zmes niekoľkých kultúr. Viac ako polovicu územia krajiny tvoria horské oblasti, čo dáva predpoklad pre rozvoj horskej turistiky a zimného cestovného ruchu. Benefitom sú aj termálne a minerálne pramene. [3]

Trasa turistickej akcie:

Začíname ranným jesenným zrazom pri Obecnom úrade v Lietavskej Lúčke. Pokračujeme cestičkou pozdĺž železničnej trate smerom na Porúbku. Pri železničnom priecestí na Lietavskú Svinnú na začiatku lesa je umiestnená informačná tabuľa č. 10, ktorou končí náučný chodník Rajecké Teplice – Porúbka. My sa teda vydávame opačným smerom. Časť chodníka od železničného priecestia do obce Porúbka nezdolávame v lese ale okrajom poľa popri železničnej trati. Táto časť nie je pohodlná pre deti, je naklonená vo viacstupňovom uhle a za rána sa na nej šmýka po napadanom vlhkom lístí. V obci Porúbka sa opäť napojíme na náučný chodník a ideme po ňom až do Rajeckých Teplíc. V jednom úseku za Turskou skalou vystupujeme po rebríkoch. Nie sú však náročné a deti majú radosť z tohto, že ich zdolali bez problémov. Ak si niekto netrúfa na rebríky, je možné zísť z náučného chodníka a popri rieke Rajčianka sa lesným chodníkom dostať až do campingu Slnéčné skaly. Tento je však oplostený a nie je isté, či sa na jeho konci bez problémov opäť napojíte na náučný chodník. V Rajeckých Tepliciach na parkovisku oproti kúpalisku Laura pre nás chodník končí, prejdeme cez hlavnú cestu a železničnú trať, postupujeme smerom do centra kúpeľného mestečka. Zastavíme sa na dlhšiu dobu pri jazierku s Rybárskou baštou. Okruh okolo jazierka nám trvá asi hodinu. Deti nakrmia pstruhy, rôzne druhy kačiek (kačka divá, kačica mandarínska), labute (labuť hrbozobá, labuť čierna), posedia si na lavičkách. Prejdeme do blízkej kancelárie turistického centra, kde si zakúpia suveníry pre seba a svojich príbuzných. Ak je teplé počasie a máme čas, zastavíme sa ešte v cukrárni vedľa kultúrneho domu, kde predávajú chutnú zmrzlinu. Následne pomalou prechádzkou prejdeme poza kúpele Afrodita na železničnú stanicu. Tam si zakúpime v automate cestovné lístky na vlak, ktorý má familiárny názov „Rajecká Anča“. Na nakupovanie lístkov si treba rezervovať asi 20 minút, pretože pre väčšinu detí je to novinka. Už pred akciou bolo v informovanom súhlase napísané, že domov pôjdeme vlakom a treba si prichystať potrebné množstvo euromincí. Vo vlaku deti opäť zažijú novinku, cestovný lístok si treba označiť v strojčeku. Aj to robí niektorým z nich problém, pretože dnes už málokto cestuje touto formou dopravy. Cestou domov vláčikom, ktorá trvá niekoľko minút, si opäť pripomenieme, kadiaľ sme absolvovali našu pešiu turistiku. Na ľavej strane v smere jazdy vlaku vidíme niektoré úseky Beskydskej magistrály. Tá nám trvala asi 4 hodiny.

Náučný chodník Beskydská magistrála

Nástup na náučný chodník z Rajeckých Teplíc začína na parkovisku oproti kúpalisku Laura, končí v obci Porúbka na križovatke železnice a hlavnej cesty vedúcej do obce Lietavská Svinná. Trasa z kúpeľného mestečka do Porúbky vedie pozdĺž rieky Rajčianka, východné úboče Skaliek, okolo Poluvsianskej skalnej ihly, štátnou prírodnou rezerváciou Slnéčné skaly a okolo Turskej skaly. Táto oblasť sa nachádza v piatom ochrannom pásme s rozlohou 81,27 ha s množstvom biotopov európskeho významu.

Na chodníku je umiestnených 10 náučných tabúl so základnými informáciami o prírodovedných hodnotách, histórii a vplyvoch ľudských činností na prírodu okolia Rajeckých Teplíc. Chodník má dĺžku 5,6 km s prevýšením 250 – 300 m a prehliadka pri miernom tempe trvá 3 – 4 hodiny. [1] Je označená zelenou turistickou značkou. Pri každej informačnej tabuli sa zastavíme, oboznámime sa s novinkami, oddýchneme, počkáme na oneskorencov. Prvá informačná tabuľa je umiestnená pri Poluvsianskej skalnej ihle.

Obrázok 1 Náučná tabuľa číslo 1

Prameň: vlastný návrh

Rieka Rajčianka

Je ľavostranným prítokom Váhu, pramení v Strážovských vrchoch, je dlhá 47,5 km. V oblasti Slniečnych skál svojou eróznou činnosťou prispela k formovaniu reliéfu. Pri križovatke na obec Turie je možné vidieť tzv. epigenetický úsek Rajčianky, ktorý oddeľuje východnú časť Slniečnych skál – Turskú skalú. Rieka je biotop pre rastlinné a živočíšne druhy viazané na vodu. Medzi najvýznamnejšie druhy patrí rybárik riečny, vodnár potočný, trasochvost horský, volavka popolavá, vzácnejšie tiež volavka biela, bocian čierny, prechodne kormorán veľký, či vydra riečna. Brehové porasty majú estetickú a krajnotvornú funkciu, slúžia ako úkryty pre živočíchy a spevňujú brehy. [1]

Turská skala

V mapách býva označovaná aj ako výhľad. V roku 1982 bola vyhlásená za prírodnú pamiatku na ploche 4,38 ha. Predmetom ochrany je významný geomorfologický jav riečnej erózie tzv. obtočník. Rajčianka pôvodne tvorila meander okolo Turskej skaly a zároveň sa zahľbovala do podlažia (epigenéza). Úplný riečny meander sa skladá z dvoch oblúkov. Každý z nich má jeden vrchol a dve ramená, ktoré ohraničuje územie nazývané meandrová ostroha. Najviac zúžená časť ostrohy sa nazýva meandrová šija. Tá sa pri svojom vývoji často zužuje, až dochádza k zaškrteniu, z meandrovej ostrohy sa tak stane obtočník. Turská skala bola s prestávkami osídlená od doby rímskej (1. – 4. storočie) až do stredoveku. Jej poloha bola kľúčovou pozíciou vhodnou pre strážnicu nad cestou, ktorá vedie dolinou Rajčianky do Žilinskej kotliny. Funkciu strážnice dokladajú železné strely z kuše, klince zo 14. – 15. storočia. Osídlenie skaly dokazujú črepy keramiky z doby železnej. [1]

Prírodná rezervácia Slniečné skaly

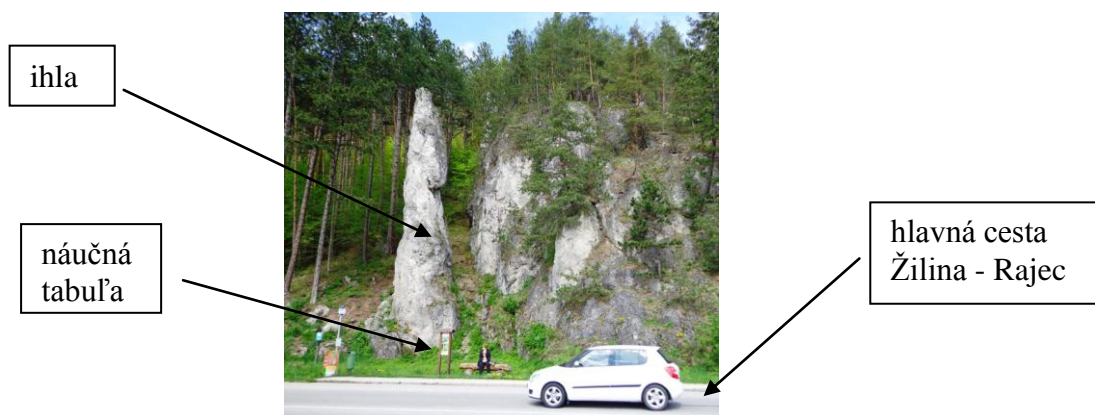
Je chránená od roku 1965 na rozlohe 90,54 ha. Predmetom ochrany je esteticky pôsobivý a morfológicky pestro tvarovaný dolomitový masív s výskytom viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov. Toto územie patrí do orografického celku Súľovské vrchy, podcelku Skalky (je tu zaznamenaný výskyt 9 jaskýň, pričom najdlhšia z nich má 78 metrov). Je budované najmä druhohornými dolomitmi patriacimi do chočského príkrovu. Rozdiely medzi odolnosťou hornín voči zvetrávaniu podnietili vznik zaujímavých skalných útvarov. Na celej ploche skál sa rozprestierajú pôvodné bučiny, sekundárne boriny a smrečiny. [1]

Camping Slniečné skaly

Nachádza sa v blízkosti náučného chodníka v prostredí chránenej prírodnej rezervácie. Na jednej strane sa týčia Slnčné skaly, na druhej lúky ohraničené Rajčiankou. Prostredie dodáva správnu atmosféru na chvíle oddychu a relaxu nielen pre rodiny s deťmi. Camping ponúka ubytovanie v zruboch, chatkách, stanoch, obytných autách. K dispozícii je futbalové, volejbalové ihrisko, streľba z kuše, cyklotrasy, kurzy skalolezenia a iné aktivity. [1]

Poluvsianska skalná ihla

Bola vyhlásená za prírodnú pamiatku v roku 1965 na ploche 0,68 ha. Je to dominantný skalný útvar, ktorý sa pôsobením eróznej činnosti oddelil od materskej skaly. Je vysoká asi 15 m, významný je výskyt bohatej a vzácnej vápnomilnej flóry. [1] Nachádza sa v Poluvsi na pravej strane hlavnej cesty smerom do Rajeckých Teplíc pár metrov za železničným priecestím. Kedysi sa používala na základný horolezecký výcvik, dnes je to zakázané.

Obrázok 2 Poluvsianska skalná ihla

Prameň: vlastný návrh

Rodný dom Jozefa Gabčíka

Na druhej strane hlavnej cesty – oproti Poluvsianskej skalnej ihle sa nachádza rodný dom kpt. Jozefa Gabčíka (*8.4.1912 †18.6.1942), ktorý 27. mája 1942 spolu s Janom Kubišom vykonal v Prahe atentát na nemeckého ríšskeho protektora Reinharda Heydricha (politik, člen nacistickej strany). Do roku 1939 Gabčík pracoval v chemickej továrni v Žiline, od roku 1940 bol príslušníkom česko – slovenského vojska vo Veľkej Británii. Po špeciálnom parašutistickom a spravodajskom výcviku v noci z 28. na 29. decembra 1941 bol s členmi skupiny Anthropoid vysadený na územie protektorátu Čechy a Morava. Gabčíkovi počas atentátu zlyhal samopal (Heydrich sedel v idúcom aute – kabriolete), preto Kubiš hodil na auto granát. Po tomto čine, ktorý neskôr priniesol smrť Heydrichovi v nemocnici, sa s ďalšími šiestimi parašutistami ukrýval v krypte chrámu sv. Cyrila a Metoda v Prahe. Tam ich vypátralo Gestapo. 18. júna 1942 chrám obklúčilo 800 nemeckých vojakov. Keď sa minula parašutistom munícia, Jozef Gabčík spolu s ostatnými spáchali v krypte chrámu samovraždu, aby sa vyhli zajatiu. Na jeho počesť 5. pluk špeciálneho určenia v Žiline a obec Gabčíkovo s neďalekou priehradou na Dunaji nesie jeho meno. Mesto Žilina postavilo aj pamätník kpt. Jozefovi Gabčíkovi na Závodskej ceste v Žiline. [6]

Obrázok 3 Rodný dom Jozefa Gabčíka

Prameň: vlastný návrh

Porúbka

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1362, keď bola zahrnutá do Lietavského panstva. V roku 1899 vzhľad krajiny zmenila vystavaná železničná trať Žilina – Rajec, v obci bola vybudovaná železničná zastávka. V roku 1936 bola obec plne elektrifikovaná a súčasne vybudovaná hlavná cesta zo Žiliny do Rajca. Po druhej svetovej vojne si obyvatelia postavili kultúrny dom, prestavali zvonnicu, ktorá slúži ako kaplnka. V roku 1960 bola obec pričlenená k Lietavskej Lúčke, neskôr bola súčasťou Žiliny. Od roku 1990 je samostatnou obcou, v ktorej žije cca 470 obyvateľov. [1]

Rajecké Teplice

Vznikli niekedy v polovici 14. storočia. Celé územie v povodí rieky Rajčianka patrilo do Lietavského panstva. V roku 1558 bol ich majiteľom František Thurzo. Za panovania jeho syna Juraja sa upravovalo okolie prameňov a vďaka kúpeľom sa menila aj tvár Rajeckých Teplíc. Po jeho smrti začali chátrať. Ožívať začali až koncom 18. storočia, keď bol postavený nový kúpeľný dom s tromi bazénmi (panským, obecným a žobráckym) ako aj murovaná budova pre kúpeľných hostí – prevažne uhorskú šľachtu. Prichádzajú aj prví lekári, v roku 1793 bol vypracovaný prvý rozbor rajecko - teplických minerálnych vôd. 8. februára 1989 boli Rajecké Teplice povýšené na mesto. V súčasnosti tu žije 2950 obyvateľov. Vývery termálnych prameňov, výskyt rašeliny a príjemná klíma umožňujú liečbu pacientov s duševnými, nervovými chorobami a chorobami pohybových ústrojov. [1]

Obrázok 4 Jazierko v Rajeckých Tepliciach

Prameň: vlastný návrh

2.2 Výstup na Žibrid

Trasa turistickej akcie:

Začíname zrazom pri Pamätníku Oslobodenia v srdci obce Lietavská Lúčka. Túto turistickú akciu organizuje tunajší Klub slovenských turistov a obec Lietavská Lúčka pri príležitosti jej oslobodenia. Najskôr sa so žiakmi zaregistrujeme, prevezmeme si sladkú dobošku, účastnícky list a zakúpime pamätný odznak. Po registrácii prebieha pri pamätníku asi pol hodinu slávnostný program. Vystupujú na ňom aj žiaci našej školy s krátkym kultúrnym programom, pán starosta Ing. Marián Sliviak prednesie krátky príhovor, za hudobného doprovodu miestnej kapely alebo speváckej skupiny Lúčanka sa kladú k pamätníku tri vence obetiam SNP. Po skončení slávnostného aktu nastúpime do pripraveného autobusu, ktorí nás a aj ostatných účastníkov zavezie do obce Kláče - Jasenové za Rajcom. Tam vystúpime a po zelenom turisticky značkovanom chodníku (5650) miernym krokom vystúpime na Žibrid. V priebehu výstupu uskutočníme niekoľko oddychových prestávok. Na vrchu Žibrid sa pokocháme krásnym výhľadom, zapíšeme do pamätnej knihy a uvoľníme miesto pre ďalších prichádzajúcich turistov. Táto akcia má dobré meno a dlhú tradíciu. Tento rok sa bude konať už jej 37. ročník. Zo Žibridu schádzame bučinou smerom na Skalný budzogáň nad obcou Zbyňov. Pri ňom sa zastavíme, pofotíme a každoročne obdivujeme tento prírodný útvar tak, ako keby sme ho videli prvý krát. Pokračujeme chodníkom dolu kopcom až ku poľovníckej chate, kde organizátor založil ohník a tak opekáme prinesené zásoby (špekáčky, slaninka, chlebík, rožky ...). Oddýchneme si tu asi hodinku a vykročíme smerom do Lietavskej Svinnej. Tam v časti Kňazova Lehota počkáme na autobus a dovezieme sa do Lietavskej Lúčky, kde je rozchod. Ak máme ešte v Lehote čas, neďaleko autobusovej zastávky nad cintorínom sa nachádza oplotený pasienok, na ktorom sa pasú kozy a lamy. Samozrejme, že si ich ideme pozrieť zblízka.

Lietavská Lúčka

Obec Lietavská Lúčka leží v žilinskej kotline na terasovitých náplavoch rieky Rajčianky. Spomína sa už v roku 1393, v stredoveku patrila Lietavskému panstvu. Počas prvého sčítania ľudu v roku 1784 mala 38 domov a 244 obyvateľov. V roku 1907 bola k Lietavskej Lúčke pripojená obec Ilové. Po prvý raz sa obec Ilové spomína r. 1439, v stredoveku bola majetkom Strečnianskeho hradného panstva. Obyvateľstvo Lietavskej Lúčky sa v minulosti zaoberalo tradičným poľnohospodárstvom, ovčiarstvom, včelárstvom a od začiatku 20. storočia prácou v cementárni, postavenej r. 1901. Do r. 1918 obec administratívne patrila do Trenčianskej stolice. V roku 2011 bol počet obyvateľov 1801. [15]

V samom srdci obce sa od roku 1974 nachádza pamätník obetiam Slovenského národného povstania. Jeho autorom je akademický sochár Štefan Pelikán, ktorý žije aj pracuje v tunajšej obci. Pán Pelikán svoje dielo nazval výstižne Oslobodenie, pretože symbolizuje vďaka za najväčší dar – slobodu. Základom výtvarného diela je tvár ženy ako predstaviteľky slobody, ktorá víta vojakov prichádzajúcich z Rajeckej doliny. Tým smerom je upretý aj jej pohľad. Predlohou monumentu bola rodinná známa, pretože mala slovanské črty tváre. Na jej dekolte a v ľavej zdvihnutej dlani sú vymodelované vavrínové a lipové listy. Vavrín je symbolom víťazstva a lipa zas symbolom Slovanov.

Obrázok 5 Pamätník Oslobodenie

Prameň: vlastný návrh

V areáli pamätníka sa nachádza ešte jeden starší pamätník – obelisk s menami občanov Lietavskej Lúčky, ktorí padli v boji pri Strečne a v koncentračných táborech. Okolie spestruje množstvo kvetov a okrasných kríkov. Členovia miestnej organizácie Červeného kríža odpracujú každoročne niekoľko brigádnických hodín na úprave celého areálu.

Žibrid

Je druhý najvyšší vrch Súľovských vrchov – 867 m n. m., leží juhovýchodne od obce Súľov – Hradná, v jej katastri. Súľovské vrchy patria do CHKO Strážovské vrchy.

Skalný budzogáň

Je skalná troska vyreparovaná erozívnou činnosťou mrazu a vody nachádzajúca sa nad obcou Zbyňov. Podobá sa na zovretú päť a je vysoký asi 12 m.

Obrázok 6 Skalný budzogáň

Prameň: vlastný návrh

Legenda hovorí, že touto krajinou sa potuloval obor, ktorý si vystrúhal budzogáň z tunajšieho Hromoduba, najmohutnejšieho stromiska na celom šírom svete. Budzogáňom tu zničil všetky smrek, brezy, buky, duby až tak, že sa väčšia časť Rajeckej doliny odkryla slnku. Skaliská sa odvtedy nazývajú Slnčné skaly (bližší opis v časti 2.1). Obor sa pred ďalšou cestou a výdatnom obede uložil na skaly, aby si oddýchol a pospal.

Pospolitý ľud mu chodidlá nôh natrel miazgou z Hromoduba. Ľudia ju mali v zásobe na horšie časy, jej zapalovaním si svietili v dlhých tmách. Po prebudení obor zistil, že sa nemôže pohnúť z miesta, od zlosti zahodil budzogáň, ten pristál na mieste, kde kedysi rástol Hromodub. Až po troch dňoch sa podarilo obrovi odlepiť od zeme, pozrel sa na zahodený budzogáň a riekol: „Bodaj by si skamenel.“ [7]

2.3 Čistenie turistických chodníkov

Na jeseň v októbri, po skončení väčšiny turistických akcií, Klub slovenských turistov v Lietavskej Lúčke organizuje akciu Čistenie turistických chodníkov. My sa tejto aktivity tiež zúčastňujeme, pretože vieme, že nie všetci návštevníci prírody z nej odchádzajú bez toho, aby v nej nezanechali to, čo do nej nepatrí. Zídeme sa opäť pred obecným úradom, dostaneme od organizátorov niekoľko plastových vriec, do ktorých vkladáme pozbierané plechovky, plastové fľaše, občas aj sklo. Papierové vreckovky z hygienických dôvodov nezbierame. Autobusom sa zavezieme do neďalekej obce Babkov, vystúpime na autobusovej zastávke Babkov – Imrišek. Nad cintorínom vojdeme do lesa, hneď si dáme na ruky rukavice a začneme zberať smeti hlavne okolo ohnísk. Tento les sme si nazvali rozprávkový, pretože je nielen krásny ale aj tajomný. Spoza kopca sa pomaly predierajú slnečné lúče, na kôre stromov objavujeme drobnozrnko, fotíme paprade samčie, zoberieme si vzorky zlepencov, ochutnáme bukvice. Ani nezbadáme, ako rýchlo sme vyšli na najvyšší bod, ktorý sa nazýva Strážna – 685,6 m n. m. Počula som aj ľudový názov tohto vrchu - Vartovňa. Odtiaľ máme nádherný výhľad na blízke i vzdialené okolie (Krivánska a Lúčanská Malá Fatra). Pokračujeme smerom na Krieš, kde si na chvíľku oddýchneme. Širokou lesnou cestou pokračujeme smerom na Lietavský hrad. Cesta slúži aj na zásobovanie autami, pretože hrad sa rekonštruje. Pod hradom, na mieste, kde sa otvára aj jarná turistická sezóna, si opečieme špekáčiky, slaninku, vybehneme pozrieť zrúcaniny hradu. Bez toho by to nebolo to pravé orechové. Vrecia máme už plné odpadu. Z hradu odchádzame smerom do Lietavy – Majera lesným chodníčkom. Dolu Cibulníkom nám cestu po lúkach spestrujú kvety jesienky – celá je jedovatá. Rastlina žije akoby v obrátenom poriadku. Najskôr má plody až potom kvety. Preto je nazvaná filius ante patrem (syn pred otcom). Kone a kravy sa jej vyhýbajú, nespásajú ju. Kozy a ovce ju žerú, vtedy môže byť otrávené ovčie i kozie mlieko. [5]. V Majeri pri obchode sú kontajnery na triedený odpad. Tam náš zozbieraný odpad najskôr vytriedime a až potom do nich vložíme. Pokračujeme pešo smerom na Malchovicu, popod záhradkársku osadu. Nikdy si nezabudneme aspoň chvíľočku posediť na kamennom dvojkresle. Cesta domov nám ubieha pomaly, preto si pri motokrosovcových dráhach nad Lietavskou Lúčkou opäť oddýchneme na lavičkách. Pokračujeme chodníkom dolu Na Pleš, okolo kaštiel'a ku obecnému úradu. Tam sa rozídeme. Niekedy sa v tomto termíne koná v kultúrnom dome Výstava ovocia a zeleniny, preto sa jej zúčastňujeme. Žiaci našej školy prispievajú tiež svojimi exponátmi – výkresmi alebo plodmi dopestovanými na školskom pozemku. V roku 2012 sme túto akciu spojili so súťažou Vypátrajte brloh Šrotonátora, ktorá bola vyhlásená na www.recyklohry.sk. Naša škola je v tomto programe registrovaná. Viac informácií aj fotografií si môžete pozrieť na ôsmej strane bývalého školského časopisu Hapčiiií https://zslietlucka.edupage.org/files/1_cislo.pdf.

Babkov

Je obec v Rajeckej kotline, v severnej časti Strážovských vrchov v nadmorskej výške 420 m n. m. Administratívnym spojením Lietavskej Svinnej, Kňazovej Lehoty a Babkova

vznikla obec Lietavská Svinná - Babkov. Babkov sa pripojil v roku 1981. V októbri 2012 mala táto časť obce 631 obyvateľov.

2.4 Valentín na Lietavskom hrade

Tohto roku sa už konal šiesty ročník tejto milej akcie určenej nielen pre zamilovaných. Organizátorom je Združenie na záchranu Lietavského hradu. Ide vlastne o benefičnú akciu s občerstvením, hrami a individuálnou prehliadkou zrúcanín hradu (pozor, na vlastné nebezpečie). Občerstvenie je za dobrovoľný príspevok, ktorý bude slúžiť na činnosť združenia. Každú polhodinu je vyhlasovaná tombola, v ktorej sú ceny zaujímavé pre každého. Tento rok slovenský historik, spisovateľ a publicista PhDr. Pavel Dvořák a jeho manželka PhDr. Daniela Dvořáková, CSc. krstili - uviedli do života verejnosti novú knihu z roku 1888 z vydavateľstva ZnZLH Mikuláš Kubínyi – Imrich Thurzo. Z maďarčiny ju preložila historička Tünde Lengyelová, ktorá sa krstu aj osobne zúčastnila.

Trasa turistickej akcie:

Opäť sa všetci zídeme pred Obecným úradom v Lietavskej Lúčke vo výške 370 m n. m. Oblečenie musí byť primerané počasiu a ročnému obdobiu – veď je polovica februára. Vydáme sa miernym tempom Na Pleš, oddychujeme pri motokrosovej dráhe. Pokračujeme hore kopcom smerom do lesíka tak, aby sme vyšli na Malchovici vo výške 470 m n. m. Schádzaním do Lietavy – Majera (390 m n. m.), posedíme si ešte chvíľočku na kamennom dvojkrlese. Z Majera vystupujeme na Cibulník vo výške 633 m n. m. a lesným chodníčkom na hrad (635 m n. m.). Na hrade sa zdržíme asi len hodinu, pretože ak sa nepohybujeme, začne nám byť zima. Finančne podporíme symbolickými sumami združenie (nákupom klobásiek, čaju, koláčikov, strelbou z luku, kúpou lístkov v tombole) alebo opečieme aj svoje vlastné zásoby. Cesta domov ubieha rýchlo, pretože sa ide len dolu kopcom. V Majeri sa rozhodneme podľa kvality terénu, či pôjdeme popod záhradkársku osadu cez les na Malchovicu (ak je sucho) alebo radšej po hlavnej ceste smerom do Žiliny (ak je bahnitý terén).

Niekoľko fotografií z roku 2013 sa nachádza na internetovej stránke základnej školy <http://zslietlucka.edupage.org/text/?text=kruzky/16156&subpage=4&>.

Lietavský hrad

Patrí medzi najväčšie hrady Slovenska. Dejiny tohto goticko – renesančného hradu začali písať koncom 13. storočia Baiášovci. V priebehu 500 rokov sa tu vystriedali významné rody a šľachtici – Bebekovci, Pavol Knižička, Mikuláš Kostka a Thurzovci. Hrad slúžil ako obytné, administratívne a vojenské centrum. Vďaka výbornej strategickej polohe nebol nikdy dobytý. Okolo roku 1760 bol opustený a začal chátrať. Na hlavnom nádvorí sa nachádza studňa. Historické pramene hovoria o hĺbke 104 m, novšie odhady predpokladajú vodu v hĺbke 37 m. Bývalá cisterna (priestor na skladovanie vody) so studňou boli zasypané, od roku 2007 sa začalo s ich čistením. Neboli nájdené žiadne významné archeologické nálezy.

V roku 1999 vzniklo Združenie na záchranu Lietavského hradu, ktoré postupne odstraňuje jeho havarijný stav.

Lietavský hrad

Obrázok 7 Kamenné dvojkreslo

Prameň: vlastný návrh

2.5 Otvorenie jarnej turistickej sezóny

Trasa turistickej akcie

O tejto časti sa nebudem veľmi rozpisovať, pretože trasa je identická s trasou spomínanou v časti 2.4 Valentín na Lietavskom hrade. Rozdiel je v okolitej jarnej prírode. So žiakmi pozorujeme a rozlišujeme miestnu flóru – najzaujímavejšie sú poniklec (kvitne pod hradom), trnky, kysličky, fialky, kopytníky, plúčniky, hviezdnotec, pečeňovníky, borievky, liesky. Na stromoch pozorujeme lišajníky, machy, rozlišujeme popadané šišky smreka, smrekovca, borovice.

Každoročne láka táto akcia veľa turistov z blízkeho i vzdialeného okolia. Aj našim žiakom sa žiada užiť si v prírode jarne slniečko. Jarná turistická sezóna – otvorenie 100 jarných kilometrov sa koná na najväčšej atrakcii v okolí – na Lietavskom hrade. Organizátorom je Klub slovenských turistov Lietavská Svinná. Pre účastníkov pripravila nielen občerstvenie (dva druhy gulášov, nápoje, ohník na opekanie), ale aj krátky kultúrny program. Po slávnostnom príhovore a spomienke na turistov, ktorí už nie sú medzi nami, zaspievame si hymnu Slovenskej republiky. Osobne sú privítaní najstarší i najmladší účastník (tohto roku to bolo bábätko v perinke). Chlapci z podhorskej skupiny RIN-TIN-TIN (harmonikár a bubeník) zahrajú niekoľko rezkých ľudových pesničiek, s chuťou spievajú takmer všetci účastníci.

Fotografie z tejto akcie máme zverejnené na internetových stránkach našej školy <http://zslietlucka.edupage.org/text/?text=kruzky/16156&subpage=5&>.

2.6 Prechod Skaliek nad Porúbkou

Trasa turistickej akcie

So žiakmi sa stretieme na našom obvyklom stanovisku – OcÚ Lietavská Lúčka. Trasa má po Dolnú horu (650 m n. m.) takmer ten istý smer ako Beskydská magistrála (časť 2.1). Odtiaľ pokračujeme po zelenej na Hrebeň Skaliek (731 m n. m.). Na Skalách si oddýchneme, posilníme dobrým jedlom, osladíme si život, nezabudneme na pitný režim. Na skalách urobíme aj prieskum, či nájdeme skalnice. Vždy ich objavíme, i keď sú veľmi maličké. Raz jeden žiak našiel v lese prázdne vajíčka plazov pod opadaným lístím. Výhľad na okolie je pri dobrej viditeľnosti nádherný. Počasie býva primerané mesiacu máj. Zažili sme aj taký chladný deň, že na vrchole by sa zišli rukavice. Zo Skaliek

schádzame po zelenej turistickej trase (5698M), napojíme sa na červenú turistickú trasu (0899M), ktorá nás privedie opäť do Porúbky. Z Porúbky pokračujeme starou známou trasou popri železničnej trati do Lietavskej Lúčky.

Tento jarný prechod sa koná v mesiaci máj a organizuje ho KST Porúbka a OcÚ Porúbka (bližšie informácie v časti 2.1). Registrácia sa koná v miestnom kultúrnom dome, z diaľky už rozvoniava smažiaca sa cibuľka na guláš, na ktorom si pochutnajú účastníci po skončení pochodu. Raz sme zažili aj netradičné ukončenie pochodu, v kultúrnom dome sme si my - turisti pod vedením skúsených „predtanečníčiek“ zatancovali country tance. Do rytmu hrala miestna kapela a vôbec nám nevadilo, že na unavených nohách máme turistickú obuv.

2.7 Lesopark Chrasť Žilina

Trasa turistickej akcie

Aby žiaci poznali okolie blízkeho mesta Žilina, organizujeme na jeseň turistický pochod do Lesoparku Chrasť v Žiline. Zraz je pri OcÚ Lietavská Lúčka, vydávame sa smerom na Bytčicu (miestna časť Žiliny). Z Bytčice prejdeme na žilinské sídlisko Solinky, na konečnú zastávku trolejbusov. Tam je turistická smerovka, ktorá označuje smer do Lesoparku Chrasť. Počas tejto etapy sa pohybujeme v blízkosti hlavných ciest, preto je nevyhnutné mať oblečené reflexné prvky, často používať dopravné terčíky. V parku sú pre deti pripravené rôzne atrakcie, zabavia sa tu aj 2 hodiny. Ak je dlhá pekná jeseň, treba si dávať pozor na lietajúce podráždené osy. Zhromažďujú sa hlavne v okolí smetných košov, plastových fliaš, v ktorých deti majú sladké nápoje. Z lesoparku vychádzame pri opačnom východe v smere na sídlisko Vlčince, popri kaplnke. Ideme si pozrieť Paľovu búdu, pričom prechádzame cez areál Žilinskej univerzity, kde sa nachádza torzo železničných koľají a vlakových kolies. Žiaci si ich samozrejme musia do detailu prehliadnuť, preskúmať. Zo stavby Paľovej búdy sú milo prekvapení. Domov ideme opäť cez sídlisko Solinky (je sobota a niekedy máme možnosť vidieť nevesty so ženíchmi ako idú na sobáš) a mestskú časť Bytčica.

Ďalšie informácie aj fotografie sú zverejnené v našom školskom časopise „Školské oko“ na http://zslietlucka.edupage.org/files/skolske_ocko.pdf.

Lesopark Chrasť

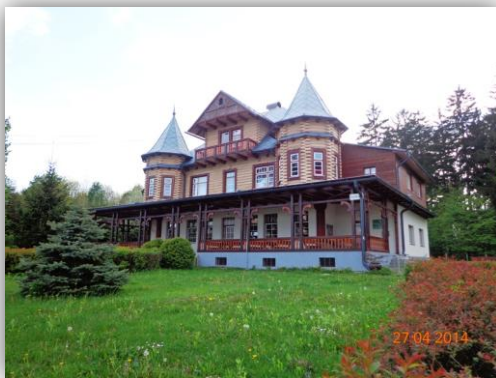
Je najväčší mestský les v Žiline. V roku 1981 bol vyhlásený za prímestskú rekreačnú oblasť. Slúži ako verejný priestor prírodného charakteru pre oddych, šport a relax všetkým občanom. Nachádzajú sa tu detské preliezačky (deťom do 12 rokov je zakázaný vstup bez sprievodu dospelé osoby), kaviareň, adrenalínový lanový park. Značené turistické trasy spájajú sídliská Vlčince a Solinky. Bežecký okruh zdravia s pevným povrchom je spolu s lesnými cestičkami vhodný pre bežcov, na prechádzky, cyklistiku, zimné „bežkovanie“. Pretože návštevníci sa nachádzajú v lese, je potrebné dodržiavať nasledovné:

- nepoškodzovať obslužné a technické vybavenie,
- nepoškodzovať zeleň a neťažiť dreviny,
- nezakladať a nepohybovať sa s otvoreným ohňom,
- nevchádzať do parku motorovými vozidlami,
- neznečisťovať park akýmkoľvek odpadom,
- nepoškodzovať zimnú bežeckú trasu.

Kto si nevie v slovenčine prečítať tieto zákazy na informačných tabuliach, sú na nich nakreslené aj vo forme piktogramov.

Paľova búda

Bola v minulosti obľúbenou výletnou reštauráciou v žilinskom lesoparku. Poschodový drevený secésny objekt s dvoma vežičkami dal v roku 1925 postaviť žilinský hotelier Pavol Folkman, po ktorom nesie aj meno. Pohostinským a zábavným účelom slúžila do roku 1938. Budovu potom odkúpil ženský rehoľný rád sestier Cyrila a Metoda, starali sa v nej o mentálne postihnuté dievčatá. Po zrušení reholí na Slovensku bol objekt zoštátnený, prevzal ho rezort zdravotníctva a zriadil v nej sociálny ústav pre mentálne postihnutých. V roku 1980 bola budova pridelená Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline (dnešná Žilinská univerzita), ktorá tu na istý čas umiestnila časť vojenskej katedry. Po roku 1990 slúžila opäť ako pohostinstvo. V roku 1996 v rámci reštitúcií bola vrátená sestrám cyrilometodkám. V roku 1998 rehoľa poskytla budovu do dlhodobého bezplatného prenájmu (za cenu opravy) Univerzitnému pastoračnému centru, ktorého poslaním je napomáhať ľudskej a kresťanskej formácii študentov. [8]

Obrázok 8 Paľova búda

Prameň: vlastný návrh

2.8 Zookútik a Jazdecký klub Brezany

Trasa turistickej akcie

Po zraze účastníkov pred OcÚ v Lietavskej Lúčke vydáme sa smerom Na Pleš a Malchovicu (spomínanú v časti 2.4) po modrom turisticky značkovanom chodníku (2749). Les nás na jeseň prekvapil rozprávkovými muchotrávkami červenými, plávkami, podpňovkami (v tomto kraji nazývanými hromadnice alebo michalky), bedľami. Z turistického chodníka neschádzame do obce Lietava ale k vodárni, pokračujeme smerom ku krížu – Kopanice. Po našej ľavej strane v diaľke vidíme zrúcaniny Lietavského hradu. Napojíme sa na cyklotrasu (8402) do obce Brezany, ktorá nás dovedie na bývalé miestne poľnohospodárske družstvo. Tam sa nachádza cieľ našej cesty zookútik a jazdecký oddiel. V zookútku deti zažijú ozajstné divadlo s malými hospodárskymi zvieratkami. Majú možnosť vstúpiť do výbehov, koterco, chytiť si ich, nakrmiť, pohladkať, ponaháňať sa s nimi a hlavne spoznať na vlastné oči ako vyzerá koza, ovca, ošípaná, hus, kačka, morka. V neďalekom jazdeckom areáli zas chovajú krásne kone. Pozrieme si ich nielen počas ustajnenia v boxoch ale aj na pasienkoch, kde sa práve

voľne pasú. Jedného z nich sme si mohli aj pohladať, nakrmiť. Je to kôň môjho bývalého žiaka Tomáša. Tomáš bol členom jazdeckého krúžku, ktorý som viedla počas môjho pôsobenia na strednej škole so zameraním na poľnohospodárstvo. Ostal veľkým milovníkom koní, na krúžku sa zdokonalil v jazdeckom umení. Zistil, že práca s týmto zvieraťom je postavená na jemnosti, vzájomnom rešpektovaní sa oboch, t.j. človeka i zvieraťa. Zdržíme sa tu 2 – 3 hodiny a vraciame sa späť po tej istej trase domov. Keď sa blížime k Malchovici, máme v diaľke pred sebou krásnu panorámu Krivánskej a Lúčanskej Malej Fatry. Podrobnejšie informácie aj fotky z tejto akcie je možné si vyhľadať v našom školskom časopise Hapčiii, číslo 1, ročník I. (<https://zslietlucka.edupage.org/files/1.cislo.pdf>).

3 MLADÝ EKOVEDEC

Tento krúžok vediem už niekoľko rokov. Najskôr mal dlhý názov Prírodovedno – ekologický krúžok, čo nevyhovovalo pri ručnom vypisovaní Katalógového listu žiaka. Preto som sa rozhodla pre jeho skrátenie. Venujeme sa na ňom rôznym prírodným vedám, preto slovo vedec. Predpona eko znamená, že sa zaoberáme aj ekologickými témami.

V školskom roku 2013/14 sme od septembra začali pripravovať so žiakmi sériu jednoduchých efektných pokusov, ktoré by predviedli spolužiakom celej školy na vianočnej besiedke. Všetky pokusy mali spoločné to, že boli spojené s tematikou Vianoc. Konkrétne sa jednalo o oheň, ktorý ako dobrý sluha ale zlý pán môže pokaziť atmosféru týchto najkrajších sviatkov roka.

Žiaci si trénovali jednotlivé pokusy niekoľkokrát počas krúžku. Na samotnom vystúpení mali k dispozícii cca 15 – 20 minút, takže sa nemohli zbytočne zdržiavať, všetko muselo plynule do seba zapadať. Každý vystupujúci mal presne určené úlohy (príprava pomôcok, odkladanie pomôcok), musela sa dodržiavať bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci (zapaľovanie a zhasínanie liehového kahanu, špajdle). Všetci si museli natrénovať postoj pri predvádzaní pokusov, aby neboli k publiku otočení chrbtom. Žiačka – moderátorka si pripravila sprievodné slovo, ktoré muselo ladiť s pokusmi. Jeden žiak si sám moderoval pokus – preto mu prikladala mikrofón bližšie k ústam, aby ho diváci počuli.

Pokusy boli predvádzané na prízemí budovy školy, preto bolo nevyhnutné vyrobiť zadnú stenu, ktorá by bola prenosná a hlavne tmavá, aby bolo vidieť horiace objekty pred ňou. Všetky miestnosti v budove našej školy majú nainštalované žalúzie na diaľkové ovládanie, na chodbách však chýbajú, čím nebolo možné dosiahnuť potrebné zatemnenie.

Na predvádzanie sme vybrali štyri pokusy:

1. Nehoriaca niť.
2. Nehoriaci obrúsok.
3. Horiaca prskavka.
4. Nafukovanie balónov.

3.1 Nehoriaca niť

Žiaci si tento pokus počas krúžku trénovali asi 4 – 5 krát. Počas besiedky vystupovali však len dve žiačky – siedmačky, každá zapalať svoju niť. Aby im niť plynule a bezpečne horela počas besiedky, museli sme ju pripraviť aspoň o dva dni skôr, pretože je dôležité, aby bola suchá. Je zaujímavé, že počas trénovania pokusov nite vždy krásne a plynule horeli dostatočným plamienkom. Počas besiedky jednej žiačke horela ukážkovo, druhej žiačke prerušovane. Musela ju 2 – 3 krát opätovne zapalať. Páčilo sa mi, že žiačka sa nenechala „vyviezť z miery“ a pokojne pracovala. Mali sme to natrénované, ak by sa náhodou takáto udalosť stala.

Pomôcky: prsteň alebo kancelárska sponka, bavlnená niť, stojan s držiakom, kadička, liehový kahan, zápalky, špajdl'a, pinzeta, preparačná ihla.

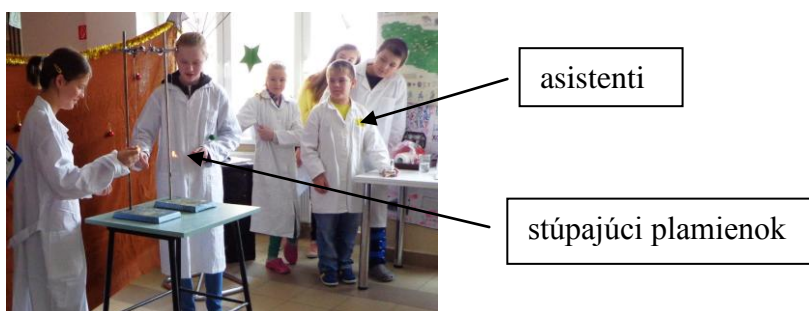
Chemikálie: NaCl, H₂O

Postup:

1. Bavlnenú niť povarte v nasýtenom roztoku kuchynskej soli a nechajte voľne soľ na niti vykryštalizovať.
2. Na niť priviažte ľahký prstienok (kancelársku sponku) a zaveste na stojan. V blízkosti prstienka zapáľte niť horiacou špajdlou a pozorujte. [2]

Odporúčania:

Najvhodnejšia dĺžka nite je okolo 80 cm, pričom počas pokusu sa používa preložená (40 cm). Prstienok alebo kancelársku sponku sme uväzovali na niť pred pokusom. V nasýtenom roztoku sme ju varili viac ako 2 minúty. Potom sme ju pomocou pinzety z roztoku vybrali, niekedy bola riadne zamotaná, preto ju žiaci trpezlivo pomocou preparačnej ihly rozmotávali, aby nezničili soľ. Prstienok (kancelárska sponka) visí na niti dolu. Po skončení pokusu treba so žiakmi prediskutovať k akému javu došlo a prečo.

Obrázok 9 Pokus Nehoriaca niť

Prameň: vlastný návrh

3.2 Nehoriaci obrúsok

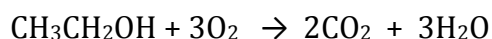
Tento pokus si na krúžku trénoval jeden žiak niekoľkokrát. Sám si ho aj počas vystúpenia komentoval, moderátorka mu len pridržiavala mikrofón. Počas besiedky mal k dispozícii žiačku ako asistentku, ktorá mu pomáhala pri niektorých činnostiach (upevnenie obrúska do svoriek, odkladanie liehového kahana a kadičky s vodným roztokom etanolu).

Pomôcky: stojany, svorky, držiaky, obrúsok (servítka), zápalky, kadička.

Chemikálie: CH₃CH₂OH, H₂O

Postup:

1. Pripravte vodný roztok etanolu (1 : 1) a do roztoku ponorte obrúsok.
2. Ten upevnite svorkami na stojan.
3. Priložte horiaci zápalku k dolnej časti obrúska a pozorujte.
4. Etanol je horľavá látka. Reaguje s kyslíkom podľa rovnice:

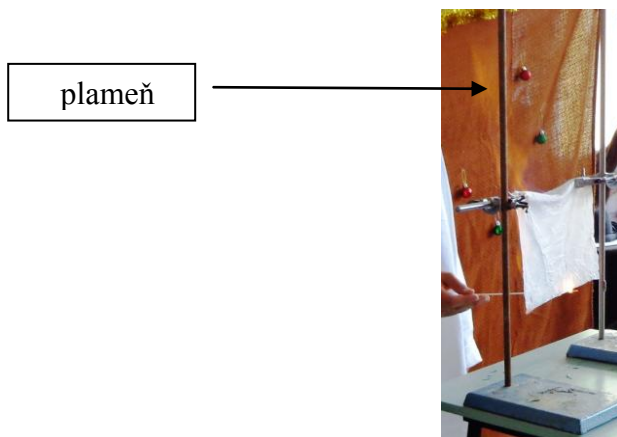

5. Plameň pri horení etanolu má teplotu asi 78°C. Táto teplota stačí na zapálenie obrúska. Ak však obrúsok navlhčíme vodným roztokom etanolu, spotrebuje sa časť tepla na odparenie vody a k zapáleniu obrúska nedochádza. [4]

Odporúčania:

Počas pokusu je dôležité dodržiavať bezpečnosť pri práci. Je nevyhnutné mať aj správne oblečenie (plášť) a obuv, na očiach ochranné okuliare. Po namočení (lepší výraz by bol navlhčení, t.j., aby nič nekvapkalo na demonštračný stôl) obrúska do vodného roztoku etanolu a jeho upevnení do svoriek na stojane, si musí žiak dobre umyť ruky v čistej vode (odstrániť zvyšky etanolu) a utrieť ich do uteráku. V blízkosti obrúska sa nesmie nachádzať liehový kahan a ani kadička s roztokom. Plameň počas horenia obrúska nehorí dlho ale je rozsiahly (Obrázok 10). Zatemnenie miestnosti by bolo vhodné, vtedy je veľmi dobre viditeľný. Dôležité je dodržať pomer etanolu a vody. Ak je viac etanolu, obrúsok zhorí. Ak je viac vody, obrúsok sa nezapáli. Namiesto obrúska sa môže použiť papierová vreckovka, papierová utierka alebo vytlačená bankovka väčšieho formátu.

Obrázok 10 Nehoriaci obrúsok

Prameň: vlastný návrh

3.3 Horiaca prskavka

Na krúžku si tento pokus skúšali viacerí žiaci. Vybrali sme ho preto, lebo súvisí s tematikou Vianoc, je jednoduchý a veľmi efektívny. Počas jeho predvádzania ho nielen vidíme, ale aj riadne cítime v nose. Bolo nevyhnutné, aby sme objavili najlepší spôsob obalovania prskavky lepiacou páskou. Spočiatku sa nám pokus vôbec nedaril, aj keď sme ho niekoľkokrát opakovali. Dôvod bol jednoduchý, prskavky boli staré, mali niekoľko rokov. Keď sme použili nové prskavky, pokus sa vždy vydaril. To povzbudilo jedného žiaka Jakuba, aby ho ešte viac zatriktívnil pre divákov.

Pomôcky: trojnožka, azbestová sieťka, liehový kahan, priesvitná lepiaca páska, vianočná prskavka, kadička, nožnice.

Chemikálie: voda.

Postup:

1. Do kadičky nalejeme vodu. Kadičku s vodou postavíme na trojnožku s azbestovou sieťkou.
2. Prskavku obalíme lepiacou páskou.
3. Prskavku zapálime a necháme pár sekúnd horieť na vzduchu.
4. Po chvíli prskavku vložíme do kadičky s vodou, kde horenie pokračuje.
5. Po niekoľkých sekundách (záleží od veľkosti prskavky) prskavku z vody vytiahneme a necháme dohorieť opäť na vzduchu.

Odporúčania:

Žiak musí opäť dodržiavať ochranu a bezpečnosť zdravia pri práci, mať oblečený plášť, na očiach ochranné okuliare. Prskavku treba začať obalovať lepiacou páskou na konci a postupovať smerom hore (Obrázok 11). Pásku nelepieme tesne na prskavku, môžu tam byť vzduchové bubliny. Nemusíme ju oblepiť do konca, pokus je efektný vtedy, ak prskavka po vybratí z vody dohorí na vzduchu. Hladina vody v kadičke má siahať len po zalepenú časť prskavky (aj nižšie). Počas horenia prskavky na vzduchu sa lepiaca páska taví a kvapká, preto pozor na podlahu, oblečenie, stôl ale aj na ruky.

Obrázok 11 Obalovanie prskavky lepiacou páskou

Prameň: vlastný návrh

3.4 Nafukovanie balónov

Tento pokus si pripravovali viacerí členovia krúžku, mali chuť a odvahu vystúpiť na vianočnej besiedke. Bolo preto nevyhnutné zaobstarať pre každého balón a plastovú fľašu. Pokus si opakovali na krúžku niekoľkokrát.

Pomôcky: balónik, tmavá PET fľaša.

Chemikálie: NaHCO_3 , CH_3COOH (ocot)

Postup:

1. Do balónika nasypete 2 lyžičky jedlej sódy a do fľaše nalejte približne 100 cm^3 octu (fľaša by mala byť tmavá, aby do nej nebolo príliš vidieť – pokus bude efektnejší).
2. Natiahnite balónik na hrdlo fľaše tak, aby sa sóda nedostala do vnútra.
3. Potom nadvihnite balónik.
4. Jedlá sóda sa presype do octu a prebehne chemická reakcia.
5. Balónik sa nafúkne vzniknutým oxidom uhličitým [3]

Odporúčania:

Na pokus stačí použiť plastové fľaše o objeme 0,5 litra. Videla som na internete video, v ktorom boli namiesto fliaš použité skúmavky. Pri nasadzovaní balónika na hrdlo fľaše treba byť opatrný, aby nenastalo jeho prederavenie, inak hrozí únik CO_2 a balónik sa nenafúkne. Balóniky som kúpila v papiernictve, výhodou je, ak majú rôzne farby. Pripomínajú vianočné ozdoby – guľôčky. V obchodnom centre je možné zakúpiť na domácu „party“ aj balóniky rôznych tvarov (napríklad tvar valca). Tie však neodporúčam používať, pretože žiakom z vyšších ročníkov niečo pripomínajú a zbytočne by vyvolali rozruch počas besiedky.

ZÁVER

V osvedčenej pedagogickej skúsenosti edukačnej praxe pod názvom Skúsenosti s vedením prírodovedne zameraných krúžkov opisujem moje skúsenosti v dvoch krúžkoch, ktoré majú názov Turistický krúžok a Mladý ekovedec.

Hlavným cieľom v turistickom krúžku je poznávanie prírodných zaujímavostí Rajeckej doliny. Čiastkové ciele sú opísané v úvode práce. Čitateľ sa môže oboznámiť s organizačnými pokynmi, turistickým značkováním, jednotlivými trasami a zaujímavosťami na ich úsekoch. Vykreslujem aj spoluprácu s klubom slovenských turistov, ktorý má každý rok vo svojom pláne činnosti organizáciu podujatia pre žiakov v mesiaci jún, kedy je v kalendári Deň detí. V budúcnosti by som chcela atraktívniť činnosť v krúžku napríklad zaradením geocaching - u (hľadanie skrýš na zemi pomocou navigačných systémov) alebo sa vydať za poznávaním aj iných zaujímavostí v okrese Žilina (Budatínsky hrad), prípadne absolvovať cyklotrasy. V OPS som nespomenula všetky akcie, ktoré každoročne organizujeme v spolupráci s Klubom slovenských turistov v Lietavskej Lúčke pri príležitosti Dňa detí nielen pre žiakov našej školy ale aj pre dievčatá vo veku 13 – 18 rokov s poruchami správania z neďalekého Diagnostického centra v Lietavskej Lúčke (napríklad prechod Prosieckou a Kvačianskou dolinou, Vrátna dolina, hrad Strečno, výstup na Vápeč ...).

V opise skúseností z krúžku Mladý ekovedec poskytujem údaje o experimentoch, ktoré žiaci pripravovali na vianočnú besiedku. Zameriavam sa na chemikálie, pomôcky, postup, dodržiavanie bezpečnosti pri práci a odporúčania. Aj v tomto krúžku mám ambície atraktívniť ho pre žiakov. Materiálov a podkladov na realizáciu bezpečných efektných pokusov mám k dispozícii veľké množstvo z Katedry chémie Prírodovedeckej fakulty Ostravskej univerzity v Českej republike.

Verím, že predložená OPS bude prínosom pre kolegov pedagógov, každý si v nej nájde nejaké drobnosti, novinky, fakty, ktoré využije vo svojej náročnej učiteľskej práci.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BESKYDSKÁ MAGISTRÁLA – Náučný chodník. Informačná brožúra. Vydal Región Beskydy. Návrh a spracovanie © Magma Čadca.
2. SOLÁROVÁ, M. 2005. Chemické pokusy 1. Základy laboratórni techniky. Ostrava. 2005.
3. SOLÁROVÁ, M. 2005. Chemické pokusy 2. Anorganická chemie. Ostrava. 2005.
4. SOLÁROVÁ, M. 2005. Chemické pokusy 3 – Organická chemie. Ostrava. 2005.
5. THURZOVÁ, L., KRESÁNEK, J., MAREČEK, Š., MIKA, K.. Malý atlas liečivých rastlín. Tretie, čiastočne prepracované a doplnené vydanie. Vydalo Vydavateľstvo Osveta, n. p. Martin. 1968. 70-002-69.

Internetové zdroje

6. Poluvsie – Rodný dom Jozefa Gabčíka [online]. zilina-gallery.sk [cit. 22.4.2014]. Dostupné na www: <http://zilina-gallery.sk/picture.php?/4486/category/409>
7. Skalný budzogáň. [online]. rajeckadolina.sk [cit. 22.4.2014]. Dostupné na www: <http://www.rajekadolina.sk/article/default/skalny-budzogan>
8. Univerzitné pastoračné centrum pri Žilinskej univerzite. [online]. upc.uniza.sk [cit. 25.4.2014]. <http://upc.uniza.sk/web/index.php/o-nas>
9. Turistika. [online]. Utvz.cz. [cit.25.4.2014]. <https://www.utvs.cvut.cz/telocvik/turistika/>
10. Chémia. [online]. Statpedu.sk. [cit.26.4.2014]. http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/isced2/vzdelavacie_oblasti/chemia_isced2.pdf
11. Vzdelávacie poukazy. [online]. iedu.sk. [cit.26.4.2014]. https://www.iedu.sk/zivotne_situacie/Stranky/Vzdel%C3%A1vacie%20poukazy.aspx
12. Zbierka zákonov č. 306/2009. [online]. uips.sk.[cit.03.05.2014]. <http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/OddMladezASport/Mladez/legislativa/306-2009.pdf>
13. Triedna kniha. [online]. formulare.iedu.sk .[cit.03.05.2014]. http://formulare.iedu.sk/kniznica/PD2011_12/vzor_049_triedna_kniha_pre_skolske_stredisko_zaujmovej_cinnosti_a_centrum_volneho_casu_sk.pdf
14. Vzdelávacie poukazy. [online]. vykazy.sk. [cit.26.4.2014]. <https://www.minedu.sk/vzdelavacie-poukazy/>
15. Lietavská Lúčka. [online]. lietavska_lucka.sk [cit. 11.05.2014]. <http://www.lietavskalucka.sk/historia.phtml?id3=72932>

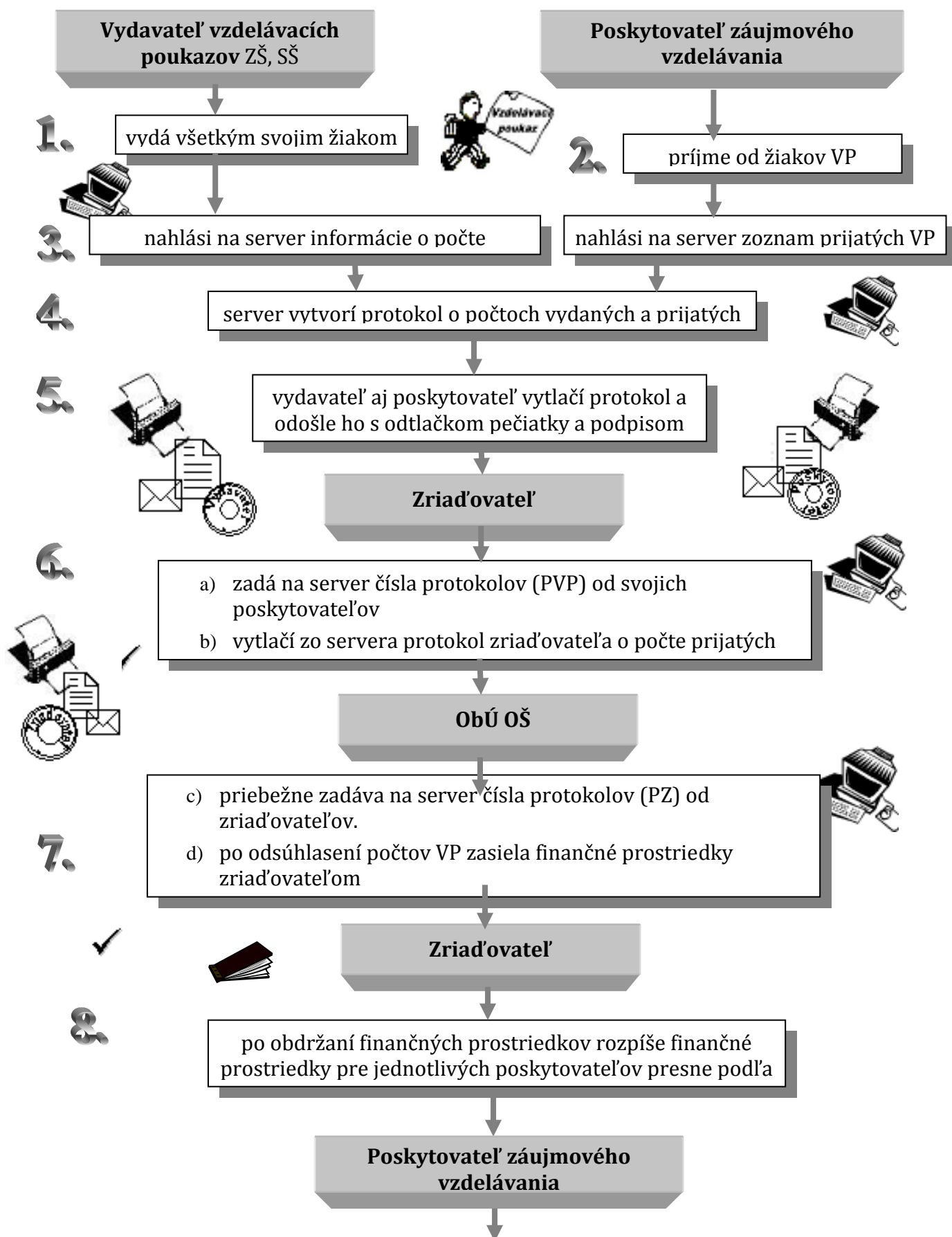
ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Administrácia vzdelávacích poukazov – postup prác

Príloha 2 Plán práce krúžku

Príloha 3 Informovaný súhlas rodiča (zákonného zástupcu)

Príloha 1 Administrácia vzdelávacích poukazov – postup prác

❖ obdrží finančné prostriedky od zriaďovateľa

Komentár k jednotlivým fázam administrácie I.

Použité pojmy:

vydavatelia – základné školy a stredné školy, (ZŠ, SŠ) ktoré vydávajú vzdelávacie poukazy

poskytovatelia – ZŠ, SŠ a školské zariadenia poskytujúce záujmové vzdelávanie

server – spracovateľské centrum dostupné cez Internet

zriaďovateľ – zriaďovatelia škôl a školských zariadení

ObÚ OŠ – obvodný úrad, odbor školstva

Skratky:

VP – vzdelávaci poukaz

PVP – protokol vydavateľa
a poskytovateľa

PZ – protokol zriaďovateľa

1. **Vydavateľ** (ZŠ, SŠ) vytlačí pomocou programu vzdelávacie poukazy a opečiatkované a podpísané ich odovzdá svojim žiakom.
Žiaci si vyberú poskytovateľa záujmového vzdelávania a odovzdajú mu vzdelávacie poukazy.
2. **Poskytovateľ** (školy a školské zariadenia) príjme od žiakov VP.
3. **Vydavateľ a poskytovateľ**
  - a) škola, ktorá je zároveň **vydavateľom aj poskytovateľom**, nahlási na server počty vydaných VP a počty a čísla prijatých VP. Nahlásenie na server je zabezpečené automatizovane z programu na spracovávanie VP.
  - b) školské zariadenie ako samostatný právny subjekt je **len poskytovateľom**, nahlási na server počty a čísla prijatých VP. Nahlásenie na server je zabezpečené automatizovane z programu na spracovávanie VP.Údaje na server je možné v prípade zmeny nahlasovať opakovane.
4. **Server** vytvorí vydavateľovi a poskytovateľovi elektronický protokol (PVP) o prijatých údajoch (počty vydaných a prijatých VP) a prílohu k protokolu (čísla prijatých VP).
5. **Vydavateľ a poskytovateľ** tento protokol (PVP) aj s prílohou vytlačí pomocou programu na spracovávanie VP (je nutný prístup na internet a tlačiareň). Opečiatkovaný a podpísaný protokol s prílohou zašle svojmu zriaďovateľovi. V prílohe protokolu je zoznam čísel prijatých vzdelávacích poukazov.

Zmena v údajoch: Ako postupovať, ak vydavateľ alebo poskytovateľ chce zmeniť údaje:

Je potrebné:

- Znova nahlásiť na server počty VP a čísla prijatých VP (vid' vyššie bod 3).
  - Vytlačiť a odoslať nový protokol (PVP) aj s prílohou (vid' vyššie bod 4 a 5). Do sprievodného listu treba napísať staré číslo protokolu, ktorý je už neplatný a nové číslo protokolu, ktorý je platný.
6. **Zriaďovateľ** si zobrazí cez prehliadač internetových stránok (napr. Internet Explorer) stránku (server) s adresou: www.poukazy.sk

Klikne na odkaz Zriad'ovatel' a postupuje podľa pokynov na obrazovke:

- a) zadá na server svoje IČO, názov, adresu a čísla prijatých protokolov (PVP) od svojich poskytovateľov. Číslo protokolu sa nachádza v ľavom dolnom rohu protokolu. Po zatlačení tlačidla **Odoslať údaje** server vytvorí elektronicky protokol (PZ) o počtoch prijatých VP pre daného zriad'ovateľa a prílohu.
- b) vytlačí vytvorený protokol aj s prílohou priamo zo servera (je nutný prístup na internet a tlačiareň). Opečiatkovaný a podpísaný protokol s prílohou zašle na ObÚ OŠ.

7. **ObÚ OŠ**

- a) priebežne zadáva na server čísla protokolov (PZ) od zriad'ovateľov. Číslo protokolu sa nachádza v ľavom dolnom rohu protokolu. Na serveri má okamžite k dispozícii prehľad o počte prijatých VP.
  - b) po odsúhlasení počtov VP zasiela finančné prostriedky zriad'ovateľom.
8. **Zriad'ovateľ** po obdržaní pridelených finančných prostriedkov rozpíše tieto prostriedky podľa počtu VP svojim poskytovateľom .
9. **Poskytovateľ** obdrží finančné prostriedky od zriad'ovateľa.

Adresa www stránky (server) pre zadávanie údajov: www.poukazy.sk

Prameň: <http://www.poukazy.sk/docs/administracia1.doc>

Plán turistických akcií na šk. rok .....
TURISTICKÝ KRÚŽOK

Rok: 2013

September	Čistenie turistických chodníkov
Október	Cez dva hrady - Hričovský a Súľovský
Október	Lesopark Žilina
November	Zookútik + Jazdecký areál Brezany

Rok: 2014

Február	Valentín na Lietavskom hrade
Apríl	Otvorenie jarnej turistickej sezóny na Lietavskom hrade
Apríl	Výstup na Žibrid
Máj	Jarný prechod Skaliiek v Porúbke
Jún	Podujatie s mládežou organizované KST Lietavská Lúčka

Termíny sa môžu meniť, presný dátum sa dozviete tesne pred turistickou akciou (školský rozhlas).

Prameň: vlastný návrh

Príloha 3 Informovaný súhlas rodiča (zákonného zástupcu)

Informovaný súhlas rodiča (zákonného zástupcu)

Meno a priezvisko žiaka.....

Názov akcie: Otvorenie jarnej turistickej sezóny na Lietavskom hrade

Dátum uskutočnenia: 12. apríla 2014, sobota o 8,00 hod.

Počet pedagogických zamestnancov: 2

Predpokladané náklady: 0,00 €, vlastné vreckové (odznaky).

Zraz účastníkov: Obecny úrad Lietavská Lúčka.

Spôsob realizácie: peši tam aj späť., bude možnosť opekať špekáčiky, slaninku (vlastné zásoby).

Predpokladaný návrat: cca o 14,00 – 15,00 hod. v Lietavskej Lúčke.

Žiak je povinný dodržiavať školský poriadok, riadiť sa pokynmi pedagogického dozoru a dodržiavať zásady bezpečného správania. Výstroj turistická (podľa predpokladaného počasia), obuv vhodná pre lesný terén. Odporúčame obliecť si niekoľko tenkých vrstiev ako jednu resp. dve hrubé vrstvy oblečenia, náhradné ponožky, pršiplášť.... Vhodné je zobrať si dostatok pitnej vody. Žiak je povinný mať pri sebe Kartačku zdravotnej poisťovne! Po skončení akcie je nevyhnutná domáca kontrola tela (kľešte).

Svojím podpisom potvrdzujem, že som bol informovaný o organizovaní uvedenej hromadnej školskej akcie a riadne poučený o dôsledkoch môjho súhlasu.

S tým, aby sa tejto akcie zúčastnil môj syn/dcéra súhlasím – nesúhlasím.

Č. telefónu:.....

Podpis zákonného zástupcu.....

ŽIAK JE POVINNÝ ODOVZDAŤ DOZORU TENTO INFORMOVANÝ SÚHLAS PRED NÁSTUPOM NA AKCIU!!!

Prameň: vlastný návrh